

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ

“ 25 ” серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Особливості світових інтеграційних процесів

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)
спеціалізація С1.02. Міжнародні економічні відносини
вид дисципліни: обов'язкова
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

28 серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: д.е.н., професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин та логістики Матюшенко Ігор Юрійович

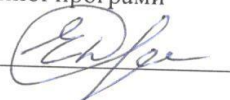
Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Завідувач кафедри

_____ Анна ЗАЙЦЕВА

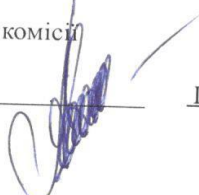
Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» за третім (доктор філософії) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми

_____ Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

_____ Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Особливості світових інтеграційних процесів**» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини» підготовки доктора філософії за спеціальністю: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини, спеціалізацією: С1.02. Міжнародні економічні відносини.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – формування теоретичних знань та практичних навичок з аналізу форм, методів і напрямів інтеграційних процесів у регіонах світу, сучасних тенденцій формування регіональних і субрегіональних систем міжнародних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- визначити теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем;
- охарактеризувати політичний процес як маятник, що коливається;
- надати характеристику взаємозв'язку глобалізації, геополітиці та регіональній інтеграції в сучасному світі;
- описати безпекову інтеграцію в сучасному світі;
- охарактеризувати розвиток інтеграційних процесів у Європі;
- проаналізувати кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів єврозони;
- надати опис передумов створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні;
- навести характеристику місця України в сучасних інтеграційних процесах.

1.3. Кількість кредитів 6.

1.4. Загальна кількість годин 180.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
Обов'язкова
Денна форма навчання
Рік підготовки
2-й
Семестр
3-й
Лекції
32 год.
Практичні, семінарські заняття
32 год.
Лабораторні заняття
Не передбачені
Самостійна робота
116 год.
Індивідуальні завдання
Не передбачені

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

- *формування інтегральної компетентності:*

ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

- *формування наступних загальних компетентностей:*

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору

.- *формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:*

СК02. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики міжнародних економічних відносин.

СК05. Здатність до формування наукового цілісного уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції, європейської та євроатлантичної інтеграції

СК08. Здатність досліджувати, аналізувати та оцінювати інтеграційні процеси в світовій економіці, їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин, а також розробляти стратегії ефективної участі країн у міжнародних економічних об'єднаннях з урахуванням сучасних тенденцій глобалізації та регіоналізації.

1.7. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти наступних результатів:

РН04. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

РН05. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими проєктами, які дають можливість розв'язувати комплексні проблеми у сфері міжнародних економічних відносин, створювати нове цілісне знання з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності, забезпечивши реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо результатів проєктів.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми МЄВ державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН08. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з міжнародних економічних відносин з використанням сучасного наукового інструментарію.

РН10. Аналізувати та оцінювати стан і перспективи розвитку міжнародних економічних відносин на основі цілісного наукового уявлення про економічну єдність світу, ефективно застосовувати регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції.

РН13. Досліджувати та аналізувати інтеграційні процеси в світовій економіці, оцінювати їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин, визначати переваги та виклики для національних економік в умовах поглиблення регіональної та глобальної інтеграції, розробляти стратегії ефективної участі країн у міжнародних економічних об'єднаннях та інституціях з урахуванням сучасних тенденцій економічної глобалізації та регіоналізації.

1.8. Пререквізити:

Наявність освітнього ступеня магістра.

Програма фахових вступних випробувань для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності Міжнародні економічні відносини для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ГЛОБАЛЬНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Тема 1. Теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем

Поняття інтеграції. Різновиди інтеграції (глобальна, регіональна, місцева). Дослідження глобалізації та постглобалізації в сучасному світі. Світ-системний аналіз про інтеграційні процеси в сучасному світі. Геополітичні теорії та політична інтеграція в сучасному світі. Політична, економічна, соціальна, культурна інтеграція.

Теорії цивілізацій про культурну інтеграцію. Вплив цивілізаційної ідентифікації на регіональну та світову інтеграцію.

Теоретичні основи міжнародної економічної інтеграції. Еволюція теоретичного розуміння економічної інтеграції: поняття і підходи. Форми та етапи розвитку економічної інтеграції ринків. Основні теоретичні концепції та школи економічної інтеграції.

Інтеграція економічних систем. Основи регіональної економічної інтеграції. Основні аспекти інтеграції міст.

Тема 2. Політичний процес – маятник, що коливається

Політика та її творення. Інституції ЄС як комутаційний пристрій. Політичний маятник. Творення політики поза межами держави. Вибір стосовно розподілу політичних повноважень. Модель маятника.

Західноєвропейське середовище. Неспроможність держави. Глобалізація. Специфіка Західної Європи.

Основні політичні функції та програма співробітництва. Геополітична стабілізація. Соціально-економічне регулювання. Політичний символізм.

Мотиви до співробітництва: інтереси, ідеї, поточні питання, інституції. Наскільки стійким є політичний процес ЄС?

Тема 3. Глобалізація, геополітика та регіональна інтеграція в сучасному світі

Тенденції глобалізації в сучасному світі. Особливості кризи гегемонії в сучасній капіталістичній світ-економіці. Геополітична «велика шахівниця»: основні гравці, ходи та комбінації.

Геополітика в сучасному світі. Основні «центри сили» та їх інтереси. Напрямки конфліктів між «центрами сили» в сучасному світі (торговельні, культурні, воєнні і т.д.). Інтеграційні процеси, ініційовані державами – «центрами сили».

Міждержавна та наднаціональна інтеграція. ООН: особливості виникнення та функціонування. Рада Безпеки ООН. Організації, що виникають внаслідок інтеграційних процесів (НАТО, СОТ, АТЕС та ін.).

Регіональні організації в сучасному світі (Європейський Союз, Євразійський Союз, Африканський Союз, Союз Південноамериканських націй та ін.). Місце і роль України в сучасній геополітиці.

Регіональна економічна інтеграція (Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво, Євразійський економічний союз та ін.). Структурні складові державного регулювання міжнародної економічної інтеграції України.

Тема 4. Безпекова інтеграція в сучасному світі

Інтеграція у сфері оборони: уроки історії. Воєнно-стратегічні теорії про безпекову інтеграцію в сучасному світі. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі. Нові та еволюційні тенденції міжнародної безпеки.

Інтерпол: основні завдання та особливості функціонування.

Основні воєнно-політичні блоки в сучасному світі (НАТО, ОДКБ, АНЗЮС, Регіональна система оборони, Північноєвропейський оборонний союз).

Що таке НАТО? Північноатлантичний договір. НАТО як організація колективної безпеки. Як функціонує НАТО? Політика «відкритих дверей» та План дій щодо членства в НАТО. Стратегічна концепція Альянсу. Рада євроатлантичного партнерства. Політика НАТО з імплементації Резолюції РБ ООН «Жінки, мир і безпека». Парламентська асамблея НАТО.

Міфи про НАТО. Трастовий фонд НАТО/ПЗМ. Організація з питань досліджень і технологій. Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки».

Оборонна реформа ЄС: можливі сценарії. Оборона та безпека після Brexit. Новий старт реформи оборони ЄС (червень 2017 р.). Проекти, обов'язкові в рамках ініціативи Постійної структурної співпраці (Permanent Structured Cooperation, PESCO).

Оборона ЄС чи європейська оборона: погляд Франції. Загальна оцінка перспектив реформування сфери безпеки і оборони ЄС.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

Тема 5. Розвиток інтеграційних процесів у Європі

Основні етапи європейської інтеграції. Угоди, що регулюють європейську інтеграцію. Етапи економічної і валютної інтеграції в ЄС.

Єдиний ринок: новий підхід до політики. Більше, ніж просто ринок. Імплементація політики. Наслідки з погляду творення політики. Новий підхід до політики.

Політика у сфері конкуренції: межі європейської регулятивної структури. Інституційний процес. Реалізація політики у сфері конкуренції: антимонопольне законодавство, державна допомога (субсидії), регулювання державної власності та лібералізація монополій, регулювання злиттів. Децентралізація.

Економічний та валютний союз (ЕВС). ЕВС: координація та асиметрія. Довгий перехід: уряди, ринки та суспільство. Європа і євро: про яку інтеграцію йдеться?

Стратегія розвитку ЄС «Європа 2030».

Основні секторальні політики ЄС. Політика в галузі досліджень і технологій. «Горизонт Європа». Промислова та підприємницька політика. Енергетична політика. Спільна транспортна політика. Торгівельна політика ЄС.

Комунітарна регіональна політика ЄС. Еволюція регіональної політики ЄС. Транскордонне і прикордонне співробітництво ЄС. Єврорегіони. Інституційна основа принципу субсидіарності та нова регіональна політика ЄС. Політика сусідства з ЄС.

Тема 6. Кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів євразони

Глобальні тенденції до 2030 року: чи зможе ЄС вирішити майбутні проблеми? Європейська система аналізу стратегії та політики (ESPAS). Глобальні та європейські тенденції і фактори невизначеності (Європейський інститут досліджень проблем безпеки та загальних глобальних

тенденцій). Три глобальних революції (економічна та технологічна революція, соціально-демократична революція, геополітична революція) – випробування для Європи. Безпека, захист і необхідність в жорсткій владі. Майбутня система безпеки Європейського союзу і НАТО.

Основні чинники кризових явищ у розвитку європейського інтеграційного процесу. Ключові виміри кризових процесів в ЄС. Можливі наслідки кризових процесів в ЄС: реформи чи занепад?

Сценарії подальшого розвитку ЄС: офіційні декларації та сценарії керівних органів ЄС. П'ять сценаріїв можливого розвитку ЄС-27 до 2025 р. за версією Єврокомісії (березень 2017 р.). Десять політичних пріоритетів Президента Єврокомісії Ж.-К. Юнкера. Перспективи євроінтеграції та ЄС з позиції інтеграційних лідерів – Франції та Німеччини. Головні тези Нової ініціативи для Європи Президента Франції Е. Макрона (Сорбонна, вересень 2017 р.). Мезебергська декларація (19 червня 2018 р.), яка визначила узгоджену позицію Франції та Німеччини в питанні реформування Європи. Неофіційні оцінки перспектив євроінтеграції та ЄС. Промова Ф. Могеріні (Брюгге, жовтень 2019 р.) та звіт ESPAS «Глобальні тенденції до 2030 року – виклики та вибір для Європи»: мега-тренди, каталісти, ігри-зміни.

Ключові аспекти реформування механізмів єврозони. Основні напрями завершення формування Економічного і Валютного союзу (ЕВС). Формування Банківського союзу ЄС. Створення Союзу ринків капіталу ЄС. Утворення Фіскального союзу ЄС. Сфери фінансування бюджету ЄС у 2021–2027 рр. Утворення комунітарних механізмів макроекономічної політики (Економічний союз).

Тема 7. Передумови створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні

Особливості найбільших сучасних регіональних об'єднань на Євразійському континенті. Україна: «міст», «фронтір», «нейтральний гравець», «об'єкт впливу», «ініціатор регіональної інтеграції» чи щось інше? Україна як периферія сучасної світ-системи та перспективи її переходу до центру. 30 років незалежності: час втрачених можливостей або час системних трансформацій?

Порівняльна оцінка потенціалу регіональних об'єднань ЄС і ЄврАзЕС. Основні характеристики зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами ЄС і ЄврАзЕС.

Поглиблення інтеграції України з ЄС. Асиметрія умов Угоди про асоціацію України з ЄС.

Розвиток співпраці України з СНД/ЄврАзЕС. Формування Євразійського економічного співтовариства ЄврАзЕС. Співробітництво України з пострадянськими країнами. Асиметрія умов співпраці України з країнами СНД/ЄврАзЕС

Порівняння форм регіональної економічної інтеграції України.

Тема 8. Україна в сучасних інтеграційних процесах

Особливості угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. Перспективи для ринку продукції високотехнологічних галузей. Можливості і загрози для розвитку ринку продукції машинобудування. Перспективи розвитку вуглеводневого сектора енергетики. Можливості і загрози для збуту продукції металургійної промисловості. Можливості і загрози для ринку агропромислової продукції України.

Переформатування ЄС та реформи в Україні: можливий інституційний конфлікт. Можлива фрагментація процесу євроінтеграції в ЄС: ризики для України.

Можливі шляхи адаптації України до нових форматів розвитку євроінтеграції. Рекомендації для України щодо перспектив асоціації з ЄС.

Україна як член Програми розширених можливостей НАТО (2020 р.). Річна національна програма-2020. Стратегічні реформи. Україна і НАТО-2030.

Нова Стратегія національної безпеки України (14.09.2020 р.). Йдемо до НАТО – але не так, як досі. Нові міжнародні пріоритети України до 2030 р. Між реформами і реалізмом.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
		л	п	ср
Тема 1. Теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем	22	4	4	14
Тема 2. Політичний процес – маятник, що коливається	22	4	4	14
Тема 3. Глобалізація, геополітика та регіональна інтеграція в сучасному світі	22	4	4	14
Тема 4. Безпекова інтеграція в сучасному світі	22	4	4	14
Тема 5. Розвиток інтеграційних процесів у Європі	22	4	4	14
Тема 6. Кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів єврозони	22	4	4	14
Тема 7. Передумови створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні	22	4	4	14
Тема 8. Україна в сучасних інтеграційних процесах	26	4	4	18
Усього годин	180	32	32	116

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем	4
3-4	Політичний процес – маятник, що коливається	4
5-6	Глобалізація, геополітика та регіональна інтеграція в сучасному світі	4
7-8	Безпекова інтеграція в сучасному світі	4
9-10	Розвиток інтеграційних процесів у Європі	4
11-12	Кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів єврозони	4
13-14	Передумови створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні	4
15-16	Україна в сучасних інтеграційних процесах	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1-2	Тема 1. Теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем. <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; дослідити різновиди інтеграції, а також охарактеризувати теоретичні аспекти інтеграції на різних рівнях розвитку економічних систем	14
3-4	Тема 2. Політичний процес – маятник, що коливається	14

	<i>Завдання:</i> надати характеристику політичному процесу євроінтеграції	
5-6	Тема 3. Глобалізація, геополітика та регіональна інтеграція в сучасному світі <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; визначити основні тенденції глобалізації та її співвідношення з регіональною інтеграцією в сучасному світі	14
7-8	Тема 4. Безпекова інтеграція в сучасному світі <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; проаналізувати безпекову інтеграцію в сучасному світі.	14
9-10	Тема 5. Розвиток інтеграційних процесів у Європі. <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; проаналізувати вплив інтеграційних процесів у Європі	14
11-12	Тема 6. Кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів єврозони. <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; проаналізувати кризові процеси та сценарії подальшого розвитку ЄС, ключові аспекти реформування механізмів єврозони	14
13-14	Тема 7. Передумови створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; дослідити передумови створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному рівні.	14
15-16	Тема 8. Україна в сучасних інтеграційних процесах. <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.	18
	Разом	116

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Лекція як поєднання словесних, наочних, індуктивних, дедуктивних, пояснювально-ілюстративного методів навчання, бесіди, дискусії.

Практичне навчання як поєднання методу кейсів, проблемного підходу, евристичного, дослідницького та проектного методів.

Застосування інтерактивних засобів навчання через використання навчальних платформ LMS Moodle та їх можливостей, зокрема: інтерактивні технології кооперативного навчання, інтерактивні технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, робота в малих групах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації, коло ідей, мозковий штурм, case-метод,

метод визначення позиції, відстоювання заданої позиції, порівняння альтернативних позицій, дискусія, дебати.

8. Методи контролю

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) на практичних заняттях проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, а також у формі виступів здобувачів із доповідями при обговоренні навчальних питань.

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів здобувачів із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає здатність здобувача засвоїти категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем.

За виступ на практичному занятті можна отримати від 1 (доповнення або уточнення після виступу іншого здобувача) до 4 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, статистичних матеріалів і т.д.) балів.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення **екзамену**. Загальна кількість балів за успішне виконання завдань **екзаменаційної роботи** – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань. Перше і друге питання оцінюються по 15 балів, третє – 10 балів.

За бажанням (та за згодою викладача) здобувач має можливість обрати тестову форму завдання (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

9. Схема нарахування балів

Для підсумкового семестрового контролю при проведенні екзаменаційної роботи

Поточний контроль (загальний бал за темами), з якого:								Екзаменаційна робота	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Разом	40	100
6	6	8	8	8	8	8	8			
на практичних заняттях (бали)										
3	3	4	4	4	4	4	4			
самостійна робота здобувачів (бали)										
3	3	4	4	4	4	4	4			

T1, T2 ... – теми розділів.

Максимальна сума балів за поточним контролем складає 60 балів.

Розрахункова шкала для проведення поточного контролю здобувачів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
--------------------	---------------------

45-60	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, здатність публічно представити матеріал.
26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем практичних занять. Виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем практичних занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистемне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за умови наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконанні завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних

	помилки при виконанні завдання, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять невідпрацьовані. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Максимальна сума балів за екзаменаційну роботу складає **40 балів**.

Розрахункова шкала для проведення підсумкового контролю здобувачів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання. Обґрунтування неточні і не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, відповідь або неправильна, або він не розуміє суті питання. Не ознайомлений з джерелами, не може робити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає **100 балів**.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого пакету документів від здобувача освіти.

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи : монографія. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.
2. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі // Пер. з англ. Р. Ткачук. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 871 с.
3. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. - Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. - 471 с. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2025-04/Reznikova_navch_posib_2025_A5.pdf
4. Хомутенко Л.І., Дробот В.Д. Глобалізаційні тенденції в контексті світового економічного розвитку: нові виміри. *Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво*, 2025 р., № 2 (136). С. 62 - 69. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2025/2_2025/11.pdf
5. Глобалізація та політика національної безпеки. Т. Ст. Сокільська, П. І. Юхименко та ін. - К.: ЦНЛ, 2022. - 408с.
6. Європейська та глобальна регіональна інтеграція: підручник. За ред. А. Крисоватого та М. Лизун. - Тернопіль: Осадца Ю.В., 2023. - 295 с.
7. Європейський Союз у міжнародних відносинах : навч. посіб. В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова; за ред. В. В. Копійки. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. - 560 с.
8. Кравченко Н.Б. Гібридна війна Росії проти України (1991-2022рр.). Монографія. - Київ: НУБіП. 2022. 158с. 6. Кравченко Н.Б. Сучасні тенденції міжнародних відносин. Навчально-методичний посібник. - К.: НУБіП України. 2020. - 146 с.
9. Кравченко Н.Б. Сучасні тенденції міжнародних відносин. Методичні рекомендації. - Київ: НУБіП, 2021. - 54 с.
10. Маленко Я. В., Ворошилова Н. В., Поздній Є. В. Глобалізація та екологічні проблеми: навчальний посібник. За ред. Я. В. Маленко. - Кривий Ріг: КДПУ, 2024. Частина І. - 291 с.
11. Горюнова Є. О. Євроінтеграція : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2013. – 224 с.
12. Грущинська Н. М. Теоретичні основи європейської економічної інтеграції України : монографія. – К. : Видавець Корбуш, 2008. – 232 с.
13. Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості / Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Київ, 26-27 березня 2018 р. – 677 с.
14. Європейська інтеграція : навч. посібн. / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хомутенко. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 344 с.
15. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – К. : К.І.С., 2006. – 140 с.
16. Європейська та євроатлантична інтеграція : навч. посіб. / [О. В. Баула та ін. ; наук. ред. Лютак О. М.] ; Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2016. – 326 с.
17. Євроатлантичне співробітництво та міжнародні організації [Текст] : навч. посіб. / [Деменко О. Ф. та ін.] ; під заг. ред. канд. іст. наук, доц. Пошедіна О. І. ; Нац. ун-т оборони України, Каф. міжнар. відносин. - К. : НУОУ, 2011. - 296 с.
18. Євроатлантичне співробітництво та європейська інтеграція України : навч. посіб. / [Деменко О. Ф. та ін.] ; під заг. ред. канд. політ. наук, доц. Деменка О. Ф. ; Нац. ун-т оборони України, Каф. міжнар. відносин. - К. : НУОУ, 2011. - 466 с.
19. Євроатлантична інтеграція в умовах глобального врядування [Текст] : навч. посіб. / [І. А. Грицяк та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України,

- Упр. організації фундам. та приклад. дослідж., Каф. європ. інтеграції. - Київ : НАДУ, 2011. - 42 с.
20. Європейські інтеграційні процеси у XXI столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості / Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Київ, 26-27 березня 2018 р. – 677 с.
21. Казімір Р. Історія Європейської Інтеграції : Від декларації Шумана до розширення на Схід / Роберт Казімір; пер. з англ. Ігор Андрейко, Андрій Максимук. – Перемишль: Парламент Молоді, 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.youth.crimeastar.net/.../index5.html>
22. Клинова-Дацюк Г. Д. Україна та інтеграційні процеси в сучасній Європі : навч. посіб. – Рівне : НУВГП, 2012. – 189 с.
23. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посібн. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.
24. Мільська М.П., Антонюк Н. В. Основи європейської інтеграції : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. – 320 с.
25. Mitrany D. The functional theory of politics/ David Mitrany / Published on behalf of] London School of Economics & Political Science [by] M. Robertson, 1975. – 294 p.
26. Monnet J. A ferment of change. *Journal of Common Market Studies*. Vol. 1: 1963, pp. 204–211.
27. Мусис Н. Все про спільні політики Європейського Союзу // Пер. з англ. – К. : К. І.С., 2005. – 466 с.
28. Основні елементи Договору про реформу ЄС [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України : офіц. сайт. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content /19082.htm>
29. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. – Київ: Заповіт, 2018. – 214 с.
30. Pelkmans J. European integration : Methods and economic analysis / Pelkmans Jaques. – Third edition. – Edinburgh Gate : Pearson Education Limited, 2006. – 480 p.
31. Повідомлення Європейської Комісії. «Європа 2020». Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/file/31493>
32. Поглиблення відносин між ЄС та Україною. Що, чому і як? : посібник / за ред. М. Емерсона, В. Мовчан // Центр європейських політичних досліджень (CEPS); Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К. : ІЕП, 2016. – 256 с.
33. Практикум з проведення тренінгів з європейської інтеграції / за ред. В. І. Чужикова. – К. : КНЕУ, 2014. – 224 с.
34. Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір: монографія / Головченко В. І., Копійка В. В., Макаренко Є. А. та ін. – К. : Центр вільної преси, 2016. – 528 с.
35. Резніков В. В. Формування комплексного підходу щодо вдосконалення державного регулювання механізму міжнародної інтеграції України : монографія – Х. : Екограф, 2011. – 168 с.
36. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / [К. І. Грищенко та ін.] ; за концепцією та наук. ред. проф. Л. Д. Чекаленко ; Дип. акад. України при М-ві закордон. справ України. - К. : Дип. акад. України при МЗС України, 2013. – 624 с.
37. Towards the Enlarged Union : Strategy Paper and Report of the European Commission on the progress towards accession by each of the candidate countries / Commission of the European communities. – Brussels, 2002. – 105 p.

38. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012
39. Фонтейн П. Європа у 12 уроках : пер. з фр. – К. : Компанія ЛІК, 2005. – 56 с.
40. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія . Х.: Право, 2013. – 760 с.

Додаткова література:

41. Міжнародні відносини і євроатлантична інтеграція України : підруч. / В. І. Абрамов [та ін.] ; заг. ред. О. І. Пошедін ; Національна академія оборони України. Кафедра міжнародних відносин. - 2-ге вид., доп. та випр. – К. : НАОУ, 2009. – 276 с.
42. Євроатлантична інтеграція України : навч. посібник для студ. спец. "Історія", "Політологія", "Журналістика" та "Міжнародні відносини" / О. В. Крапівін, І. Я. Тодоров; Донецький національний ун-т, Науково-інформаційний центр міжнародної безпеки та євроатлантичної співпраці. – Донецьк : Вебер (Донецька філія), 2008. – 328 с.
43. Міжнародні відносини і євроатлантичне майбутнє України : підручник / В. В. Балабін [та ін.] ; заг. ред. В. В. Балабін ; Військовий ін-т Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. - К. : Інфодрук, 2008. – 358 с.
44. Державне управління в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України: історія, теорія, методологія (моніторинг наукових досліджень і розробок) : навч. посібник / В. Д. Бондаренко [та ін.] ; Національна академія управління при Президентові України, Закарпатський держ. ун-т. - Ужгород : Ліра, 2007. – 344 с. – (Серія "Євроінтеграція : український вимір" ; вип. 2).
45. Положення угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо зони вільної торгівлі [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://www.kyiv-obl.gov.ua/polozhennja_ugodi_pro_asotsiatsiju_mizh_ukrajinoju_ta_jes_schodo_zoni_vilnoji_torgivli.
46. Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ceasc-bw.com/products/gorizont-2020/>
47. Пріоритети програми Горизонт 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fp7-ncp.kiev.ua/assets/Horizont_2020/HORIZON2020priorities.pdf
48. Біла книга Європейської Комісії – Транспорт. План розвитку Єдиного європейського транспортного простору – На шляху до конкурентоспроможності та ресурсоефективності транспортної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.transport-ukraine.eu/sites/default/files/white_book_transport_2050_ukr_0.pdf
49. Основні пріоритети Спільної аграрної політики (САП) країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amdi.org.ua/uk/home/amdi-news/21-news/300-the-main-priorities-of-the-common-agricultural-policy-cap-of-the-eu.html>
50. Іщук С. І. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: підручник [Текст] / С. І. Іщук, О. В. Гладкий – К. : Знання, 2013. – 447 с.
51. Європейський Союз : Консолідовані договори [Текст]. – К. : Port-Royal, 1999. – 207 с.
52. Рудік О. М. Вироблення політики та ухвалення рішень в ЄС / EU Policymaking and Decision-making : навч. посіб. [Текст] / О. М. Рудік ; за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого. – К. : Міленіум, 2009. – 278 с.
53. Правова та інституційна основи Європейського Союзу : підруч. [Текст] / А. І. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с.
54. Regions and local development. European Commission – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/policies>
55. Федонюк С. В. Європейська інтеграція : навч. посіб. [Текст] / С. В. Федонюк – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 760 с.

56. Practical Guide to Cross-border Cooperation. European Commission. Third Edition [Текст]. – 2000. – 216 p.
57. Саліхова О. Б. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні: монографія / О. Б. Саліхова ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 624с.
58. Оцінка наслідків членства України у Світовій організації торгівлі : монографія [Текст] / за заг. ред. проф. М. О. Кизима, проф. І. Ю. Матюшенко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 212 с.
59. Кизим М. О. Промислова політика та кластеризація економіки України : монографія [Текст] / М. О. Кизим. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 304 с.
60. Європейська енергетична хартія від 17.12.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=01214>.
61. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_056.
62. Заключний документ Гаазької конференції з Європейської енергетичної хартії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_061.
63. Про ратифікацію Договору до Енергетичної Хартії та Протоколу до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів : Закон України 06.02.1998 № 89/98-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/98-вр

11.Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, інше методичне забезпечення

64. Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції з ЄС. URL: <http://comeuoint.rada.gov.ua/>
65. Офіс Віце прем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: https://www.facebook.com/UA.EU.NATO/?__tn__=kC-R&eid=ARBqBBsxTnAr0VR_gz2k-TNIGj_Dt-TN6J5JVEEqMPRvQKmv39abu7-1u3zSZ-C8WHQ8ycTcrchHbxq&hc_ref=ARQwge65k6rI4zJi6sE2_3eEv9zgmUsKNyGgmXOL-kRObTNKfqORsmIKUVMiAGpOJu4&fref=nf
66. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: https://www.facebook.com/goeei.ua/?__tn__=kCH-R&eid=ARDnX1-v8lHVgM3FjVJVfUrxUaqnxA44-i4HaazTF4KDQdhssL4h-2P64TZuLoUiipYEwrXpFAWhqeYR&hc_ref=ARQqkRS85IHP19jMwxtcqtKLw2GCenZCLUmU6pH7UA4QKigBIVQfscZmri36L433wNM&fref=nf
67. Євроінтеграційний портал України. URL: <http://eu-ua.org/novyny/>
68. Євроінтеграційний дайджест/ URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgxwJXpLHxnxgkVzfQTMtJvDbvqzq>
69. Матюшенко І.Ю. Дистанційний курс «Сучасні світові інтеграційні процеси» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3208>.
70. Програма Розвитку ООН <http://www.undp.org/>
71. Програма розвитку ООН в Україні <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>.
72. Світовий банк <http://www.worldbank.org/eca/ukrainian/>.
73. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org/external/ukrainian/>.
74. ЮНЕСКО <http://en.unesco.org/>.
75. Римський Клуб <https://www.clubofrome.org/>.
76. Freedom House <https://freedomhouse.org>, www.freedomhouse.org.ua.
77. Transparency International <https://www.transparency.org/>
78. Amnesty International <https://www.amnesty.org/>, amnesty.org.ua/
79. GreenPeace www.greenpeace.org.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «**Особливості світових інтеграційних процесів**» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3208>.